

Vidensråd for Forebyggelse
Kristianiagade 12
2100 København Ø

+45 61 33 16 03
vff@dadl.dk
vidensraad.dk

Tid og sted

Lægeforeningen, Dampvaskeriet
klokken 12-16.

Afbud

Anneli Sandbæk
Zorana Andersen
Bente Klarlund Pedersen
Niels Sandø

Opsamling rådsmøde 30. november 2023

1. Velkomst

Naja Hulvej Rod bød velkommen og gennemgik dagens program.

2. Nyt fra Sundhedsstyrelsen

Bortfaldt pga. afbud.

3. Bordet rundt – hvad rører sig på folkesundhedsområdet

Folketinget har vedtaget forebyggelsesplan målrettet børn og unges brug af alkohol, tobak og nikotinprodukter. Der var en diskussion af de økonomiske aspekter af forebyggelsesplanen og af det element i planen, der vedrører mystery shoppers.

Kræftens Bekæmpelse, Bedre Psykiatri, Sind og Dansk Psykiatrisk Selskab har etableret et samarbejde med fokus på ulighed i sundhed, mellem psykisk sygdom og kræft. Missionen er at indsamle viden om, hvordan psykiatrien kan lære af erfaringer fra kræftområdet. Planen er, at der skal ske flere initiativer, herunder en konference på Christiansborg.

TrygFonden har netop afholdt årlig workshop om mental sundhed blandt børn og unge. Et oplæg om børn og unges skærmb brug blev fremhævet. Det pegede på en sammenhæng hos piger mellem stigende skærmb brug og stigende brug af sociale medier og mistrivsel.

Nyt projekt om uafhængt medicin handler om, at der er megen receptudskrevet medicin, der ikke bliver afhentet på apoteket. Spænder økonomien ben? Er det fordi, udsatte patienter selv nedskriver dosering for at spare? Er der usikkerhed om tilskud? Temaet er et element i den sociale ulighed i sundhed.

Den nylige præsentation af nye retningslinjer fra Sundhedsstyrelsen for fysisk aktivitet har nogle steder skabt et forkert billede af, at små børn nu skal styrketræne i et fitness-center. Kunne retningslinjerne være formuleret mere bredt?

Kræftens Bekæmpelse, Sundhedsstyrelsen, Hjerteforeningen, Center for sundt liv og trivsel har udgivet en undersøgelse om forebyggelse af overvægt, som blandt meget andet viser, at borgerne er positivt indstillede over for strukturel forebyggelse på området, men samtidig at flere mener, at overvægt er individets ansvar.

4. Orientering om igangværende projekter og aktiviteter v. Katrine Finke

Katrine Finke gennemgik kort, hvad der er sket siden sidst.

Vidensråd for Forebyggelse
Kristianiagade 12
2100 København Ø

+45 61 33 16 03
vff@dadl.dk
vidensraad.dk

Naja Hulvej Rod og Janne Tolstrup har haft et debatindlæg i Politikens Sundhedsmonitor forud for forhandlingerne om forebyggelsesplanen målrettet børn og unge. Den fremhævede højere priser og højere salgsaldersgrænser, som håndhæves, som vigtige elementer i planen, hvis den skal have effekt.
<https://sundhedsmonitor.dk/debat/art9558199/S%C3%A6t-prisen-og-aldersgr%C3%A6nsen-for-k%C3%B8b-af-nikotin-og-alkohol-op>

Som input til forhandlingerne om forebyggelsesplanen, har sekretariatet løbende formidlet Vidensrådets explainerfilm og konklusioner fra rapporter om børn og unges brug af hhv. alkohol og nikotin på sociale medier.

I samarbejde med Lægeforeningen har Vidensrådet afholdt et webinar for Lægeforeningens medlemmer om de sundhedsmæssige konsekvenser af børn og unges brug af nikotinprodukter.

Naja Hulvej Rod har haft en klumme i magasinet Helse, som opfordrer til at skrue op for forebyggelsen. <https://www.magasinethelse.dk/skru-op-for-forebyggelsen/>

Arbejdsgruppen bag Vidensrådets rapport om forebyggelse af overvægt hos børn og unge har opdateret litteraturen og fået antaget en videnskabelig artikel om udvalgte konklusioner fra rapporten i det internationale tidsskrift "Obesity Reviews".
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/obr.13641>

5. Vidensrådets målgrupper. Fortløbende tema, denne gang: Kommunerne
Punktet forkortet pga. afbud fra ekstern gæst.

Katrine Finke gennemgik Vidensråd for Forebyggelses målgrupper, herunder arbejdet med hybridseminarer om mental sundhed målrettet kommunerne. Hun præsenterede også nogle af vores gennemgående samarbejdspartnere, Sund By-Netværket, KL's Center for Forebyggelse i Praksis og Sundhedsstyrelsen. Evalueringen af Vidensrådet, der blev foretaget tidligere på året, viste, at der er behov for korte explainere, korte sammenfatninger og konkret input til, hvad man skal gøre i kommunerne. Det kræver oversættelsesarbejde at udkomme med produkter, der er målrettet kommunerne.

Fælles drøftelse af hvordan forskning og materialer fra Vidensrådet bidrager til den kommunale forebyggelsespraksis:

I forbindelse med lanceringen af overvægtsrapporten var udfordringen at præsentere konkrete indsatsmuligheder, fordi arbejdsgruppen ikke havde fundet evidens for effekt af nogle indsatser. Et væsentligt budskab var derfor, at fremtidige indsatser i

Vidensråd for Forebyggelse
Kristianiagade 12
2100 København Ø

+45 61 33 16 03
vff@dadl.dk
vidensraad.dk

kommunerne så vidt muligt bør tilrettelægges i samarbejde med forskere, så det sikres, at indsatserne sættes op i et forskningsegnet design, der kan evalueres.

Det samme gjaldt rapporten om mental sundhed hos 0-9-årige. Her var den mest konkrete anbefaling om at screene børn med kronisk somatisk sygdom for mentale helbredsproblemer. Men også her var det et væsentligt budskab til kommunerne, at det er vigtigt at evaluere indsatser og projekter, så vi bliver klogere.

Det blev foreslået, at VFF fremadrettet skal have et faktaark til kommunerne, hvor der står, at der er behov for evaluering og samarbejde med forskere.

Rapporten om børn og unges mad- og måltidsvaner havde som overordnet budskab til kommunerne, at der er behov for multikomponente indsatser på flere arenaer. Det blev foreslået, at VFF fremadrettet arbejder med at fremhæve kommuner, som er lykkedes med en indsats og præsentere idekataloger, som er meget praktisk orienteret netop til kommunerne.

I rapporten om unges alkoholkultur var et af budskaberne til kommunerne, at forældreinddragelse er væsentlig i forebyggelsen.

Flere pegede på udfordringen med, at der ofte mangler et videnslag – viden om implementering af indsatser, og at der mangler evidens for effekten af indsatser, og at det derfor kan være svært at komme med forskningsbaserede anbefalinger. Det blev pointeret, at VFF kan supplere handlingsanvisninger med at beskrive barrierer og hvordan kommunerne kan samarbejde på tværs. Ofte giver temarapporterne også anledning til at pege på videnshuller og mulig ny forskning.

Det blev understreget, at det er vigtigt at VFF har en følgegruppe eller på anden vis får input fra kommunerne i arbejdet med temarapporterne, og det blev foreslået, at VFF i højere grad kommunikerer til KL som hovedmålgruppe.

6. Wellbeing Economy oplæg v. Dorthe Gyrd Hansen

Rådsmedlem Dorthe Gyrd Hansen præsenterede, hvordan man i nogle lande arbejder med en wellbeing economy. Dernæst spørgsmål fra rådsmedlemmerne.

7. Social ulighed i sundhed v/Naja Hulvej Rod

Naja Hulvej Rod gennemgik beslutningen om, at social ulighed i sundhed er et fokusområde for Vidensrådet i den nuværende strategiperiode på tværs af de temaer, vi i øvrigt arbejder med.

Vidensråd for Forebyggelse
Kristianiagade 12
2100 København Ø

+45 61 33 16 03
vff@dadl.dk
vidensraad.dk

Hun præsenterede forpersonernes forslag til, hvordan Vidensrådet kan arbejde med social ulighed i sundhed:

- Etablering af fælles sprog for ulighed i sundhed, fx i kommunerne eller på Christiansborg. Produkter: Et kort skriftligt notat, en kort explainerfilm og en kommunikationsindsats
- Samlet opsummering af evidens om social ulighed i sundhed på tværs af eksisterende rapporter. Produkter: En kort sammenfatning, et tema på Vidensrådets hjemmeside, en konference på Christiansborg eller Folkemødet på Bornholm, en Morning Talk og en kommunikationsindsats
- En kort rapport om tidlige sociale stressbelastninger. Produkter: Kort rapport, explainerfilm, hybridseminarer og webinar.

Diskussion og kommentarer til forslaget i plenum omkring fordele og ulemper ved at hente endnu mere information ud af de eksisterende rapporter, end vi allerede har gjort. Og om hvordan et fælles sprog omkring social ulighed i sundhed er anvendeligt også fremadrettet.

Rådsmedlemmerne byder ind med perspektiver på social ulighed i sundhed fra egen forskning:

- Social ulighed i sundhed og sammenhængen med uddannelsesniveau
- Tandsundhed som markør for social ulighed i sundhed.
- Betydningen af pårørendes uddannelsesniveau i forhold til, hvilken behandling ældre får i sundhedsvæsenet.
- Potentialet for at rykke sig ud af de vaner for sundhedsadfærd, man kan have med sig fra en baggrund i socioøkonomisk dårligt stillet familie.
- Ulighed mellem psykisk sygdom og somatisk sygdom. Kan det mon løses med differentieret behandling, således at man går en ekstra mil for den patient, som har det svært. Eller med structural medicin transport. Betydningen af tolkebyret.
- Er der ulighed i, hvilke sygdomme der rammer visse socioøkonomiske grupper, og kan dette forhindres.
- Der kan være mekanismer i borgerens møde med sundhedsvæsenet, som kan fastholde eller forstærke den social ulighed. Det kan være en udfordring, at der ikke er tid hos lægen, en barriere, at der er tolkebyr, udækket behov for sociale tolke mm.
I nogle tilfælde er det nærmest omvendt, så velstillede familier efterlades med problemer, som de selv skal betale for at få udredt.
- På alkohol-området er der social ulighed i, hvem der kommer til skade pga alkohol, og hvem der rammes af alkoholrelateret sygdom.

Vidensråd for Forebyggelse
Kristianiagade 12
2100 København Ø

+45 61 33 16 03
vff@dadl.dk
vidensraad.dk

8. 10 års plan for psykiatri oplæg v. Merete Nordentoft

Oplæg om hvilken indsats, der er gjort, for, at 10 års-planen for psykiatri nu er vedtaget.